

Összegzés

a Nógrád megyei települési nyilvános könyvtárakról 2015. évi beszámolóik és 2016. évi munkaterveik alapján

Nógrád megye települési nyilvános könyvtárai térségük meghatározó, többségében integrált, többfunkciós intézményei. Túlnyomó részük a közgyűjteményi feladatokon kívül közművelődési szerepet is betölt. Az intézmények szervezeti egységei különböző összetételben jelennek meg: könyvtár - faluház - közösségi és emlékház; városi és iskolai könyvtár. A hagyományos könyvtári feladataikat a vonatkozó törvények betartása mellett a lakossági és helyi érdekek figyelembe vételével végzik. Igyekeznek közösségi teret, művelődési és szórakozási lehetőséget biztosítani a helyi adottságokra, értékekre, szakértelmükre támaszkodva. Az összegzés elkészítéséhez az alábbi települések beszámolóí állnak rendelkezésre: Romhány, Szécsény, Szurdokpüspöki, Somoskőújfalu, Palotás, Balassagyarmat, Rétság.

Finanszírozás

Az állami normatíva mellett az önkormányzat anyagi támogatása, valamint a pályázati források jelentik a fejlesztés, a tárgyi és személyi feltételek javításának lehetőségét. A működés színvonalának fenntartása érdekében azonban az intézmények is törekednek bevételeik növelésére. A kínált szolgáltatások – nyomtatás, szkennelés, faxolás, spirálozás, laminálás, helyiség bérbeadás, leselejtezett könyvek értékesítése – mellett előfordul magánszemélyektől kapott támogatás, vagy az is, hogy egy képviselő ajánlja fel a tiszteletdíját egy program megvalósításához, esetleg kisebb felújítás elvégzéséhez. Van, ahol színházat is működtetnek és az abból befolyó belépőjegyek, vagy a kondicionáló terem használatából származó bevétel is a működés hatékonyabbá tételére fordítódik.

Állománygyarapítás, állománygondozás, nyilvántartás, feldolgozás

Általánosságban elmondható, hogy kevés az állománygyarapításra fordított összeg, ez különösen igaz a kisebb lélekszámú településekre. A 2015. évi adatok közül néhány: Romhány 295 db dokumentummal 559.238,- Ft értékben gyarapodott; Szurdokpüspökiben 216 db 226.628,- Ft a beszerzés; Palotáson 284 db 410.000,- Ft értékben; Balassagyarmaton 1841 db 3.696.666,- Ft értékű gyarapítás történt. Több helyen adomány is növelte az állomány nagyságát. Sajnos a somoskőújfalui könyvtárban korábban nem volt beszerzés, most 249.412,- Ft a gyarapítás. Jobbágyi könyvtára pedig évek óta nem működik. Esetükben a KSZR rendszerbe történő csatlakozás lenne indokolt, az erre irányuló kezdeményezés már meg is kezdődött.

Romhányban teljes körű állományellenőrzés történt. Több helyen folyamatos az apasztás. Balassagyarmaton az elhasználódott dokumentumokat kivonták, a bekötött folyóiratok egy részét helyhiány miatt leválogatták. Az állománygondozás terén a sérült, de még javítható, átkötethető könyvekre is figyelmet fordítanak.

Néhány könyvtár még a hagyományos „papíralapú” módon végzi az állomány nyilvántartásba vételét (címleltárkönyv, csoportos leltárkönyv, karex lap). Szurdokpüspöki terveiben szerepel az állomány feldolgozása a Balassi Bálint Megyei Könyvtár által is használt Corvina Integrált Könyvtári Rendszerben. Somoskőújfaluban már 2015-ben megkezdődött az állomány Corvina katalógusban történő rögzítése. Szécsény már folyamatosan ezt használja a feldolgozásra. Palotásan 2013-ban uniós pályázati forrás teremtett lehetőséget a Corvina rendszer beszerzésére, és az ehhez kapcsolódó munkálatok elkezdésére mely folyamatosan tart; 2015-ben a dokumentumok vonalkódosítását befejezték. Balassagyarmaton a Helytörténeti Gyűjteményben folytatódott az Elegyes gyűjtemény leltározása. Az Esze Tamás Gyűjtemény iratanyagát folyamatosan gyarapították cikk-kivágatokkal, eredeti és fénymásolt dokumentumokkal, a Nógrád Megyei Hírlapból összegyűjtötték a városuk életére vonatkozó cikkeket, folytatódott a fotógyűjtemény digitalizálása és az aprónyomtatványok különgyűjteményének rendezése, feldolgozása. A 2015-ös év során megtörtént könyvállományuk és a kistérségi mozgókönyvtári állomány behasonlítása, a dokumentumok szétválogatása, és a feldolgozandók kigyűjtése.

Személyi feltételek

A könyvtári munkafolyamatok elvégzését nehezíti a szakirányú végzettséggel rendelkezők alacsony száma. Valamelyest javít ezen a kulturális közfoglalkoztatottak alkalmazása, és a közösségi szolgálatosok munkája. A személyzeti hiány pótlására Palotás 2015-ben kötött megállapodást a Háztartások Foglalkoztatásáért Alapítvánnyal, melynek keretében 1 fő a helyi és térségi civil szervezetek munkáját segíti intézményükben. 2013-tól diákmunkára nyújtottak be igényt a munkaügyi központhoz, mely eredményes elbírálásban részesült 2015-ben is, segítő feladatok ellátására.

Rendezvények, intézményi kapcsolatok, kommunikáció

A könyvtárakkal kapcsolatban álló óvodákkal, iskolákkal, társadalmi és civil szervezetekkel, öntevékeny művészeti csoportokkal évek óta sikeresen működő kapcsolatok alakultak ki. Több helyen olyan civil összefogás tapasztalható, ahol kölcsönösen segítik egymás céljait és munkáját. Néhol a klubvezetők díjazás nélkül működtetik a csoportokat; ingyenes teremhasználat fejében a tánccsoportok az intézmény és partnerei rendezvényein fellépési díj nélkül vállalnak szereplést, a zenekar honorárium nélkül ad koncertet. Palotásan az intézmény dolgozói pályázat megírásában és megvalósításában is segítették a Palotás

Ifjúságáért Alapítványt, melynek eredményeként 2015-ben megvalósult az ifjúsági klub helyiségének felújítása, valamint a Palotás kincsei fotókönyv elkészítése.

Az intézményi kommunikációra a települések többsége nagy hangsúlyt helyez. Saját készítésű szórólapok és plakátok terjesztésével látják el információval a lakosságot, rendezvényekre meghívókat küldenek. Figyelmet fordítanak az olvasói elégedettség mérésére nyomtatott kérdőívekkel, illetve interneten keresztül is lehetőséget adnak a könyvtárral kapcsolatos véleményük kifejtésére. A település honlapján, vagy önálló honlapon megtalálható intézményük, bár azok tartalma több helyen frissítésre szorul. A Facebook közösségi oldalon is regisztrálnak, ahová a legfrissebb tartalmakat töltik fel. Palotás rendszeresen beszámol a községi, közösségi programokról a Palotási Hírek, valamint a Nógrád Megyei Hírlap hasábjain. Az írott sajtóban való megjelenés mellett kiemelkedően fontosnak tartják a közvetlen kommunikációt, a személyes kapcsolattartást, a civil szervezetek tagjain keresztül is felhívják a figyelmet programjaikra.

Balassagyarmat önálló kiadói tevékenységet folytat. Ennek keretén belül 2015-ben hagyományaikhoz híven megjelentették a Balassagyarmati Honismereti Híradót, mely a város előző évi eseményeit örökíti meg. Megjelent a Balassagyarmat régi képeslapokon című impozáns kötet. Az év során folytatódott Vojtkó István Ipolyparti igaz mesék című kéziratainak digitalizálása, melynek végeztével 2016-ban elkezdődhet a kötet szerkesztése.

Könyvtár felújítás, eszközbeszerzés

Továbbra is az egyik legfontosabb cél a könyvtárhasználók megfelelő kiszolgálása. Ehhez nagymértékben hozzájárul a könyvtári tér átalakítása, felújítása, a megfelelő infrastruktúra biztosítása. Van ahol egy nagy tároló polc is segítséget jelent, mint például Somoskőújfaluban, hogy a Petőfi külön gyűjtemény és az audiovizuális dokumentumok egy jól áttekinthető rendszerben legyenek.

Az összevont intézmények esetében hátrányos is lehet a tér szétosztása: Szurdokpüspökiben a könyvtári raktár egy részét vették el a Hanák Kolos Községi és Emlékház elhelyezéséhez, azóta több helyen vannak elkülönítve a raktározandó dokumentumok; kevés a bútorozható falfelület; az olvasóteremben kis átrendezéssel tágasabb lett a hely; sikertelen pályázatuk a nyílászárók cseréjét biztosította volna.

A 2013-as uniós forrásból Palotás folyamatosan megújult: a könyvtár helyiségeinek akadálymentesítését, felújítását, otthonosabbá tételét, valamint számítástechnikai eszközök és szoftverek, Corvina integrált rendszer beszerzését tette lehetővé. Az épület karbantartása további munkálatokat igényel: beázás miatt a tető teljes cseréjére, a vízelvezetési rendszer szakszerű kivitelezésére van szükség. Megvalósításra vár az intézmény előtti tér átalakítása, egységes burkolattal ellátása, melynek célja külső rendezvényhelyszín kialakítása.

2015-ben a rétsági könyvtár teljes felújítása kezdődött meg. A megújult környezetben még cserére szorul a 44 éves polcrendszer, ami elavult és balesetveszélye, ezért minden pályázati lehetőséget megragadnak, ami könyvtári bútorok beszerzésére irányul.

Balassagyarmaton az érdekeltségnövelő támogatás eszközbeszerzésre fordítható részéből 3 számítógép és kültéri wireless router vásárlása történt. Beszereztek 1 blokknyomtatót, 2 vonalkód leolvasót, 1 Dell notebookot. Szoftverfejlesztés keretében 10 db Win 10 és 6 db Office, valamint Panda vírusirtó beszerzése valósult meg. A kölcsönző pultnál légkondicionáló-berendezés került felszerelésre, a kistérségi mozgókönyvtári állomány elhelyezésére 11 új polc készült.

Tervek 2016 évre

2016-ban a hagyományos könyvtári tevékenységen túl az alábbi elképzeléseket készülnek megvalósítani:

Palotás: A fejlesztéseket segíti az önkormányzat kulturális szerepvállalása. Palotás képviselőtestületének 2015-2019 évekre elfogadott Gazdasági Programja a közművelődési-, közösségi célú fejlesztésekre vonatkozóan megfogalmazza a közösségi színtér bővítését, a könyvtári tevékenység tárgyi feltételeinek javítását, támogatás biztosítását az intézmény saját bevételeinek növeléséhez.

A települési Értéktár Bizottság gyűjtést végzett a helyi értékek feltárása érdekében. Az elkövetkező évek feladata ezeknek az anyagoknak a rögzítése, majd területenkénti pontosítása, kiegészítése, a feltárt értékek továbbörökítése, közkincsé tétele. Két év elteltével fontosnak tartják, hogy újra megkérdessék a civil szervezeteket, intézményeket, hogy milyen települési értéket javasolnak még felvételre, ehhez szükséges javaslattevési adatlap kiküldése. Új klubként tervezik létrehozni az amatőr fotóklubot, távlati tervek között szerepel filmklub és természetjáró klub létrehozása. Egyik fő törekvésük, hogy programkínálatuk gyerek- és családbarát jellegét megtartsák, ezért nagyobb rendezvényeiken továbbra is a család minden tagja számára kívánnak tartalmas kikapcsolódást nyújtani. Folytatják a játszóházakat, gyermekszínházi előadás sorozatot, kiállításokat, könnyűzenei, szórakoztató zenés-táncos összejöveteleket, tábort szerveznek a nyár folyamán. Támogatják a Palotás Ifjúsága Alapítványt uniós pályázat benyújtásában, mely kedvező elbírálása esetén széles körű, változatos programokat tudnak kínálni az ifjúsági korosztály részére kulturális- és szabadidős programok, képzések, fesztiválok, táborok keretében. Szerepet vállalnak rendezvényeikkel a község kulturális turizmusában.

2016-ban kérdőíves igényfelmérést végeznek a lakosság körében. Az ott lakók legalább 10%-át tervezik megkérdezni a településről, az ott folyó kulturális és közművelődési tevékenységről, a könyvtárról. Az eredményeket a Palotási Hírek hasábjain és a település honlapján is közzéteszik. 2016-ban ismét átadják az általuk alapított „könyvtári díj”-at a

könyvtárat legtöbbször látogató és legtöbb könyvtári dokumentumot kölcsönző olvasók részére.

Balassagyarmat: Kiemelt feladatuknak tekintik a minőségirányítási rendszer bevezetéséhez szükséges intézkedések megtételét, tanfolyamok elvégzését, munkacsoportok felállítását. A szabályzataik és mellékleteik átdolgozását, aktualizálását, térítési díjaik felülvizsgálatát; letéti állomány biztosítását a Szent Erzsébet Idősek Otthona számára, könyvkiadói tevékenységük folytatását; internet tanfolyam szervezését és lebonyolítását; informatikai illetve eszközbeszerzésre vonatkozó pályázatok benyújtását. A kistérségi mozgókönyvtári állomány elhelyezése céljából a könyvtár teljes állományának átrendezését tervezik.

Rétság: Felülvizsgálják az intézmény alapokiratait, szükség esetén átdolgozzák. Dolgoznak a minőségbiztosítással kapcsolatos kézikönyv kialakításán. Több olyan rendezvény lebonyolítására törekednek, ami újdonságként hat az emberekre, ezt a 2015-ben a Körúti Színházzal megkötött szerződés biztosítja. Szeretnének olyan programot is megvalósítani, ami pénzbefektetést nem igényel, viszont többlétszolgáltatást biztosítana a rászorulóknak. Ennek elnevezése „A könyv házhoz megy”; lényege, hogy a mozgásukban korlátozottaknak házhoz vinnék az illető ízlésének megfelelő könyvet.

Szurdokpüspöki: 2016-ban könyvtárközi kölcsönzéshez az ODR regisztrációt elvégzik. Dolgoznak az intézmény logójának elkészítésén, a minőségirányítás bevezetésén, pótolják a szakfelügyelői vizsgálat során feltárt hiányosságokat. A szombati nyitva tartás kihasználtsága érdekében gyerekprogramot (pl. mesehallgatás, társasjáték, csocsó) szerveznek „Szombati játszó” néven.

Somoskőújfalu: Létrehoz a könyvtárnak egy web oldalt. Az önkormányzat nagyobb mértékű anyagi támogatást biztosít a könyvtár számára, mellyel célja a helyi közösségi élet fellendítése, magas színvonalú kulturális programok biztosítása a lakosság számára.

Szécsény: Az év kiemelt feladatának tekintik a minőségirányítás bevezetésével kapcsolatos intézkedések elkezdését. Nagy figyelmet fordítanak a könyvtári foglalkozásokra, az évfordulókhoz kapcsolódó rendezvényekre.

Romhány: A 2016-os év szűkülő költségvetési lehetőségeket hoz, így még inkább törekednek a takarékos, költséghatékony működésre. Fontos az integrációval együtt járó feladatok megfelelő szintű ellátása, a pedagógusok munkájának és az iskolai rendezvények lebonyolításának segítése.

Együttműködés a Balassi Bálint Megyei Könyvtárral

A Balassi Bálint Megyei Könyvtár feladatai végzése során nagy figyelmet fordít a települési nyilvános könyvtárakkal való szakmai együttműködésre. Folyamatosak a kérdőíves igényfelmérések, konzultációs lehetőségek. 2016-ban is szeretnénk szakmai továbbképzésekkel elősegíteni a könyvtárak munkáját, ennek érdekében újabb igényfelmérést készítünk, hogy képet kapjunk, melyek azok a legfontosabb területek, ahol információt, konzultációt, segítséget igényelnek. Tréningyszerű programot szervezünk az NKA-hoz beadott pályázat segítségével.

A folyamatos szakfelüyeleti vizsgálatok is felhívták a figyelmet, hogy minden nyilvános könyvtárban el kell kezdeni a minőségirányítás bevezetésével kapcsolatos intézkedést. Felmértük hol tart az erre irányuló tevékenység. Érezzük, hogy ezen a téren még sok a hiányosság. Van, aki még most teszi meg a kezdő lépéseket. Vannak, akik már elkészültek az előírt dokumentumok egy részével és még elégedettségi vizsgálatot kell készíteniük; vannak, akik most fognak képzésre jelentkezni.

A 2015-ben több településen (Palotás, Balassagyarmat) végzett szakfelüyeleti vizsgálat, valamint a megyei könyvtár munkája hozzájárul a megfelelő működés biztosításához, felhívja a figyelmet az esetleges hiányosságokra, azok pótlására, hogy a könyvtárak továbbra is működhessenek nyilvános könyvtárként.

Készítette: Herczegné Berze Anita